

Dosarul nr. 2rac-87/19

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud. V. Chisilița)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Bostan, A. Pahopol, V. Negru)

DECIZIE

24 aprilie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ

lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele sedinței, judecătorul
judecătorii

Oleg Sternioală
Galina Stratulat
Nicolae Craiu
Mariana Pitic
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Societatea cu răspundere limitată „Rapira”,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu
răspundere limitată „Diuran” împotriva Societății cu răspundere limitată „Rapira”
cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor
de judecată,

împotriva deciziei din 23 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care
a fost admis apelul declarat de Societatea cu răspundere limitată „Rapira”,
reprezentat de avocatul Adrian Berezovschi, a fost modificată hotărârea din 06
aprilie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani în partea încasării
cheltuielilor de asistență juridică, iar în rest a fost menținută hotărârea din 06
aprilie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă :

La data de 26 august 2016 SRL „Diuran” a depus cerere de chemare în
judecată împotriva SRL „Rapira” cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de
întârziere și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantului a invocat că între părți există o colaborare
îndelungată în domeniul construcțiilor, și anume, vânzarea materialelor de
construcții, efectuarea lucrărilor și înstrăinarea unui teren.

Astfel, la data de 15 iunie 2012 a fost semnat contractul de vânzare-
cumpărare, înregistrat sub nr. 8395, potrivit căruia SRL „Diuran” a înstrăinat SRL
„Rapira” terenul din str-la Codrilor, 22/1, or. Durlești, mun. Chișinău, prețul
contractului constituind suma de 3 750 000 de lei, care nu a fost achitată de către
cumpărător, urmând a fi achitată în dependență de posibilitățile materiale, dar nu
mai târziu de 3 ani.

Totodată, reclamanta a menționat că a transmis terenul menționat SRL
„Rapira” pentru ca ultima să poată efectua lucrările de construcții preconizate.

La fel, societatea a contabilizat contravaloarea terenului prin eliberarea
facturii din 15 iunie 2012 pentru terenul înstrăinat în sumă de 3 750 000 de lei.

Suplimentar, SRL „Diuran” a efectuat în beneficiul SRL „Rapira” lucrări de
construcție, iar dovada acestora este factura din 26 decembrie 2012 în mărime de
1 008 944 de lei.

Societatea reclamantă a afirmat că pe parcursul acestei perioade pârâtul a
achitat treptat costul terenului, pentru materialele de construcție și lucrările

executate, ceea ce denotă recunoașterea existenței datoriei și intenția de a o achita, însă sumele menționate nu au acoperit pe deplin suma datorată.

Prin notificarea scrisă din 06 iulie 2016, SRL „Diuran” a somat SRL „Rapira” despre necesitatea stingerii datoriei în termen de 10 zile calendaristice, iar prin răspunsul din 18 iulie 2016, pârâtul a recunoscut datoria, însă repetat s-a eschivat de la plata acesteia.

În drept, și-a întemeiat cerințele în baza art. 14, 277, 572, 512, 585, 610, 617 și 619 ale Codului civil.

A solicitat SRL „Diuran” încasarea de la SRL „Rapira” a datoriei în sumă de 2 979 474,54 de lei, a dobânzii de întârziere în mărime de 62 038,39 de lei, a cheltuielilor de plată a taxei de stat și a cheltuielilor de asistență juridică.

La data de 20 decembrie 2016 în cadrul ședinței de judecată, SRL „Diuran”, reprezentat de avocatul Vasilachi Alexandru, a depus o cerere de concretizare a cerințelor, și anume, modificarea cuantumului dobânzii, prin majorarea sumei de la 62 038,39 de lei până la 238 847,80 de lei, începând cu 17 iulie 2016 (termenul limită acordat în baza notificării din 06 iulie 2016, recepționată la 07 iulie 2016) și până la depunerea prezentei cereri (f.d. 141, vol. I).

Suplimentar, SRL „Diuran”, reprezentat de avocatul Vasilachi Alexandru, a depus o cerere de completare a acțiunii, și anume, modificarea cuantumului dobânzii de la 238 847,80 de lei și până la 380 148,42 de lei, începând cu 17 iulie 2016 (termenul limită acordat în baza notificării din 06 iulie 2016, recepționată la 07 iulie 2016) și până la ziua depunerii prezentei cereri (f.d. 170, vol.I).

Prin hotărârea din 06 aprilie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani a fost admisă acțiunea depusă de SRL „Diuran”, au fost încasate de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” datoria în mărime de 2 979 475,54 de lei, dobânda de întârziere în mărime de 380 148,42 de lei, cheltuielile de judecată pentru achitarea taxei de stat în mărime de 19 805 lei, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 36 542, 90 de lei, precum și a fost încasată de la SRL „Rapira” în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 30 195 de lei.

La data de 18 aprilie 2017 SRL „Rapira” a depus apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 13 iulie 2017 a depus apel motivat, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și adoptarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii. Totodată, a solicitat compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 26 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de SRL „Rapira”, a fost casată hotărârea primei instanțe și a fost emisă o nouă hotărâre de respingere a acțiunii, a fost încasată de la SRL „Diuran” în beneficiul SRL „Rapira” suma de 22 646 de lei, cu titlu de taxă de stat achitată la examinarea cererii de apel.

La data de 10 octombrie 2017, SRL „Diuran” a declarat recurs împotriva deciziei instanțe de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

Prin decizia din 25 aprilie 2018 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul declarat de SRL „Diuran”, a fost casată decizia din 26 octombrie 2017 a Curții de Apel Chișinău și a fost restituită cauza spre rejudecare în instanța de apel.

Pe parcursul judecării cauzei în instanța de apel SRL „Diuran” a depus cerere privind încasarea dobânzii de întârziere după emiterea hotărârii primei instanțe din

06 aprilie 2017, în temeiul art. 372 alin. (3) CPC, pentru perioada 07 aprilie 2017 – 16 octombrie 2018 în mărime de 735 154,98 de lei.

Prin decizia din 23 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de SRL „Rapira”, reprezentat de avocatul Adrian Berezovschi, a fost modificată hotărârea din 06 aprilie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani în partea încasării cheltuielilor de asistență juridică încasate de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” cu micșorarea de la suma de 36542 de lei până la suma de 8000 de lei, a fost încasată de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” cu titlu de dobândă de întârziere pentru perioada 07 aprilie 2017 până la 16 octombrie 2018 suma de 735154,98 de lei. În rest, hotărârea din 06 aprilie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, a fost menținută.

La data de 09 ianuarie 2019, SRL „Rapira” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece instanța de apel la emiterea deciziei a încălcat normele de drept material și procedural și anume a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea. La fel, a invocat că instanța de apel eronat și subiectiv a apreciat probele anexate la materialele cauzei.

A indicat că din decizia Curții Supreme de Justiție de trimitere a cauzei date la rejudecare în instanța de apel rezultă că, instanța de apel urma să stabilească achitarea propriu zisă a prețului terenului, cu toate că din conținutul contractului rezultă expres achitarea prețului terenului procurat.

În acest sens, instanța de apel eronat și subiectiv a apreciat probele anexate la materialele cauzei și anume actul care confirmă achitarea, iar simpla declarație că nu este suficientă doar semnătura conducătorului întreprinderii, este o interpretare eronată, deoarece actul juridic este valabil doar la semnarea acestuia de către conducătorul întreprinderii.

De asemenea, conform Legii contabilității toate actele sunt valabile numai cu semnătura conducătorului, fără aplicarea ștampilei pe acestea.

Astfel, a considerat recurentul că apelantul și-a executat integral obligațiile contractuale privind achitarea acestei sume. Mai mult, reprezentantul intimatului în cadrul examinării cauzei nu a prezentat anumite probe prin care ar fi dovedit că suma nu a fost achitată sau achitată parțial, iar instanța de apel a examinat subiectiv declarațiile și probele anexate de apelant la materialele cauzei, însă s-a bazat doar pe explicațiile intimatului SRL „Diuran”.

A mai indicat că intimatul în cadrul judecării cauzei nu a putut să facă diferența sumei, în cazul în care există o datorie, care sumă a fost stinsă și în ce mod, circumstanțe care nu au fost examinate și apreciate de instanțele de judecată ierarhic inferioare.

A considerat că este eronat și neîntemeiat faptul încasării sumelor cu titlu de penalitate și dobândă de întârziere, deoarece nu poate fi calculată dintr-o sumă care nu există de fapt, odată ce a fost indicat în contract că intimatul a achitat suma contractului, respectiv acesta urmează să probeze prin probe pertinente contrariul, cu atât mai mult că contractul a fost autentificat notarial și înregistrat cadastral, în acest sens se prezumă că părțile și-au executat integral obligațiile.

La fel, a susținut că diferența sumei înaintate în instanța de judecată în vederea încasării în baza contractului de vânzare-cumpărare menționat mai sus nu este clară, deoarece în ședința de judecată intimatul nu a putut răspunde care este suma diferenței neachitată de apelant.

La data de 01 martie 2019, SRL „Rapira” a depus recurs suplimentar, invocând că instanța de apel a trecut cu vederea probele care confirmă faptul că suma datoriei este exagerată și anume că la data de 31 iulie 2008 SRL „Rapira” a făcut transfer pe contul SRL „Diuran” a sumei de 3 000 000 de lei dovadă ce se confirmă prin ordinul de plată nr. 1. De fapt, această sumă a fost transferată pentru participarea SRL „Diuran” la licitația funciară organizată prin decizia nr. 417 din 03 iunie 2008, petrecută la data de 08 iulie 2008, procesul verbal nr. 10. Astfel, fiind transferată suma menționată la data de 07 august 2008 a fost încheiat contractul de vânzare-cumpărare a terenului la licitația cu strigare între Primăria or. Durlești și SRL „Diuran”. De asemenea, a menționat că în contractul de vânzare-cumpărare a terenului din 15 iunie 2012 a fost indicat că prețul contractului a fost achitat integral.

La data de 15 martie 2019, SRL „Diuran” a depus referință prin care a solicitat respingerea recursului și menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost emisă la 23 octombrie 2018.

La data de 12 noiembrie 2018, Curtea de Apel Chișinău a expediat părților copia deciziei integrale și la 09 ianuarie 2019, în termenul prevăzut de lege, SRL „Rapira”, reprezentată de avocatul Adrian Berezovschi, a declarat recurs.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins, cu menținerea deciziei instanței de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Pe parcursul judecării cauzei s-a stabilit că la data de 26 august 2016, SRL „Diuran” a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Rapira” solicitând încasarea datoriei în mărime de 2979475,54 de lei, a dobânzii de întârziere în mărime de 62038,39 de lei și a cheltuielilor de judecată. Ulterior, reclamantul și-a majorat cuantumul dobânzii legale pentru perioada 17 iulie 2016 până la data depunerii cererii de încasarea a dobânzii, în mărime de 238 847,80 de lei (vol. I, f.d. 141, 170).

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia admiterii acțiunii cu încasarea din contul SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” a datoriei în mărime de 2979475,54 de lei, a dobânzii legale în mărime de 380148,42 de lei, a cheltuielilor de judecată pentru achitarea taxei de stat în mărime de 19805 lei, a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 36542,90 de

lei, iar în beneficiul statului a fost încasată taxa de stat în mărime de 30195 de lei (vol. I, f.d. 204-208).

Instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel a ajuns la concluzia admiterii apelului declarat de SRL „Rapira”, reprezentat de avocatul Adrian Berezovschi, cu modificarea hotărârii din 06 aprilie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani prin micșorarea cuantumului cheltuielilor de asistență juridică încasate de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” de la suma de 36 542 de lei la suma de 8000 de lei. Totodată a dispus instanța de apel încasarea de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” cu titlu de dobândă de întârziere pentru perioada 07 aprilie 2017 – 16 octombrie 2018 a sumei de 735 154,98 de lei. În rest, instanța de apel a dispus menținerea hotărârii din 06 aprilie 2017a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că soluția a fost dată de către instanța de apel cu elucidarea pe deplin a circumstanțelor cauzei și cu aprecierea cuvenită a argumentelor invocate în apel.

În conformitate cu art. 117 alin. (1) din Codul de procedură civilă, probe în cauze civile sînt elementele de fapt, dobîndite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.

În conformitate cu art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

În conformitate cu art. 121 Codul de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

Iar, în conformitate cu art. 130 alin. (1) Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Astfel, din actele cauzei s-a stabilit cu certitudine faptul că la 15 iunie 2012 a fost semnat contractul de vânzare - cumpărare, înregistrat sub nr. 8395, potrivit căruia SRL „Diuran”, în calitate de vânzător, a înstrăinat către SRL „Rapira”, în calitate de cumpărător, terenul din str-la xxxxx, cu suprafața de 0.3368 ha (vol.I, f.d.12).

Conform pct. 4 al contractului nominalizat, prețul imobilului indicat, a fost stabilit de părți în sumă de 3 750 000 de lei, achitați integral de către „cumpărător” „vînzătorului” la momentul semnării contractului (vol.I, f.d.12 verso).

Conform pct. 6, 7 și 8 ale contractului nominalizat, toate înțelegerile avute anterior de către „vînzător” cu alte persoane terțe în privința înstrăinării bunului imobil sus-numit, își pierd valoarea din momentul autentificării notariale a prezentului contract.

Conform art. 786 Codul civil, vânzătorul declară față de cumpărător că nu va exercita dreptul privind răscumpărarea bunului imobil sus-numit. Notarul le-a explicat conținutul art. 764 Cod civil și art. 51 al Legii cu privire la notariat.

Prezentul contract servește temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate asupra imobilului înstrăinat la OCT Chișinău, filiala ÎS „Cadastru”.

Conform art. 290 și 321 Codul civil, dreptul de proprietate asupra imobilului a „cumpărătorului” va fi din momentul înregistrării prezentului contract la OCT Chișinău, filiala ÎS ”Cadastru”. Consecințele neînregistrării contractului sunt cunoscute părților contractante (vol.I, f.d.12 verso).

Tot, din materialele cauzei s-a stabilit că, la sediul biroului notarului public s-au prezentat administratorul SRL „Diuran”, Buzenco Alexei, care acționează în baza statutului și administratorul SRL „Rapira”, Mocanu Tatiana, care acționează în baza statutului și care au cerut întocmirea prezentului contract și după ce au citit, fiind cunoscuți cu conținutul și efectele acestuia, l-au semnat în prezența notarului, confirmând prin aceasta încheierea prezentului contract (vol.I, f.d.13).

Prin factura de expediție seria HA nr. 2844126 din 15 iunie 2012, a stabilit instanța de apel că vânzătorul SRL „Diuran” a transmis cumpărătorului SRL „Rapira” în baza contractului de vânzare-cumpărare din 15 iunie 2012, teren cu suprafața de 0,3368 ha, în sumă de 3 750 000 de lei, aplicându-se ștampilele și semnăturile conducătorilor entităților juridice (vol.I, f.d.14).

Ulterior, la data de 28 iunie 2012, SRL „Rapira” a înregistrat în Registrul bunurilor imobile dreptul de proprietate asupra bunului imobil procurat și anume, terenul cu nr. cadastral xxxxx, , cu suprafața de 0,3368 ha, în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 8395 din 15 iunie 2012 (f.d.10).

Totodată, s-a stabilit că, prin notificarea nr.10 din 06 iulie 2016, SRL „Diuran” a somat SRL „Rapira” despre necesitatea stingerii datoriei în mărime de 3 036 646, 98 de lei, în termen de 10 zile calendaristice, acumulată în urma colaborării îndelungate, dovedită prin contracte, facturi fiscale și actele de verificare reciprocă (vol.I, f.d. 17-18).

Notificarea în cauză a fost recepționată contra-semnătură de către SRL „Rapira” la data de 07 iulie 2016 (vol.I, f.d.19), iar prin răspunsul din 18 iulie 2016, SRL „Rapira” a propus apartamente din str-la xxxxx, în contul datoriei acumulate față de SRL „Diuran”, totodată prin același răspuns și-a asumat obligația de a se ocupa de vânzarea acestor apartamente (vol.I, f.d.22).

De asemenea din actele dosarului s-a atestat că, potrivit Actului de verificare reciprocă, începând cu 01 ianuarie 2016 și până la 06 iulie 2016, semnat și ștampilat de SRL „Diuran” și SRL „Rapira”, se confirmă datoria ultimei în sumă de 3 036 646, 98 de lei, acumulată în baza facturilor fiscale datate cu 31 ianuarie 2016, 29 februarie 2016, 30 aprilie 2016, 31 mai 2016 și 30 iunie 2016 (vol.II, f.d.32).

Conform art. 8 alin. (1) și (2) lit. a) Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019), drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum și în baza actelor persoanelor fizice și juridice care, deși nu sînt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile generale și de la sensul legislației civile. Drepturile și obligațiile civile apar din contracte și din alte acte juridice.

Conform art. 512 alin. (1) Codul civil, în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

Conform art. 514 Codul civil, obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii, iar, conform art. 513 alin. (1) Codul civil, debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință și diligență la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației.

Din analiza circumstanțelor stabilite în cadrul examinării cauzei, prin prisma normelor de drept material menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel temeinic și legal a remarcat că în cauză drepturile și libertățile părților au luat naștere în temeiul actului juridic, astfel încât în instanță părțile s-au adresat cu pretenția de încasare a sumei bănești rezultate din neexecutarea obligațiilor contractului de vânzare-cumpărare a terenului, de executare a căruia părțile sunt ținute în mod corespunzător, convenit prin contract în limitele admise de lege. Or, forța obligatorie a contractului este stabilită de legiuitor la noma art. 668 al Codului civil, care la alin. (1) stabilește că, contractul încheiat legal obligă părțile nu numai la ceea ce au stipulat expres, dar și la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea cu uzanțele sau cu principiile echității.

Conform art. 668 alin. (2) Codul civil, contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel,

În temeiul normelor date, instanța de recurs remarcă că actul juridic care a dat naștere drepturilor și obligațiilor părților, a fost încheiat între SRL „Diuran” și SRL „Rapira”, doi agenți economici, care în raporturile juridice civile răspund în limita patrimoniului pe care îl dețin.

În acest sens, instanța de recurs reține prevederile art. 10 alin. (5) al Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845 din 03 ianuarie 1992, față de întreprinderi și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, care efectuează decontări în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, în baza obligațiilor lor financiare, încălcând modul stabilit de decontare prin virament, precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari, indiferent de suma decontării efectuate, Serviciul Fiscal de Stat, aplică sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite, iar sumele amenzilor se fac venit la bugetul de stat.

Conform art.12 alin.(1) al aceluiași act normativ, întreprinderea, indiferent de forma juridică de organizare, asigură evidența contabilă și statistică în modul stabilit de legislația în vigoare.

Colegiul reține că instanța de apel just a stabilit că controlul asupra activității întreprinderii se efectuează prin contabilizarea tuturor operațiunilor efectuate.

Astfel, conform art.17 alin. (1), (2) al Legii contabilității nr.113 din 27 aprilie 2007, deținerea de către entitate a activelor cu orice titlu, înregistrarea surselor de proveniență a acestora și a faptelor economice fără documentarea și reflectarea acestora în contabilitate se interzic. Entitatea cu răspundere limitată înregistrează elementele contabile în baza contabilității de angajamente.

Conform alin.(7) și (10) al aceluiași articol prevede că, creanțele și datoriile pe termen scurt se înregistrează în contabilitate la valoarea nominală, iar creanțele și datoriile pe termen lung - la valoarea scontată, în conformitate cu cerințele standardelor de contabilitate. Contabilitatea creanțelor și datoriilor se ține pe categorii, clienți, furnizori, alți debitori și creditori.

Conform art.19 alin.(1) - (5) al Legii contabilității nr.113 din 27 aprilie 2007, faptele economice se contabilizează în baza documentelor primare și centralizatoare. Documentele primare se întocmesc în timpul efectuării operațiunii, iar dacă aceasta este imposibil - nemijlocit după efectuarea operațiunii sau după producerea evenimentului. Entitatea utilizează formulare tipizate de documente primare, aprobate de Ministerul Finanțelor. În lipsa formularelor tipizate sau dacă acestea nu satisfac necesitățile entității, entitatea elaborează și utilizează formulare de documente, aprobate de conducerea ei, cu respectarea cerințelor alin.(6). Documentele primare întocmite pe suport de hârtie sau în formă electronică au aceeași putere juridică. În cazul întocmirii documentului primar în formă electronică, entitatea, la solicitarea utilizatorului, este obligată să imprime copia documentului pe suport de hârtie din cont propriu.

Totodată, art.22 alin.(1) din Legea contabilității prevede că, entitatea care aplică sistemul contabil în partidă dublă este obligată să țină evidența activelor, capitalului propriu, datoriilor, consumurilor, cheltuielilor și veniturilor în baza conturilor contabile, iar conform art.43 alin.(1) din aceeași lege, entitatea este obligată să păstreze pe suport de hârtie sau în formă electronică documentele contabile care includ: documentele primare, registrele contabile, situațiile financiare și alte documente aferente organizării și ținerii contabilității (denumite în cele ce urmează documente contabile).

Din analiza normelor de drept sus-indicate, Colegiul reține că, activitatea întreprinderilor pe teritoriul Republicii Moldova este supusă contabilizării, iar efectuarea oricăror operațiuni economice fără reflectarea acestora în contabilitatea întreprinderii este interzisă.

La caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție notează că, litigiul dedus judecății constă în încasarea datoriei rezultate din contractul de vânzare - cumpărare a terenului nr.8395 din 15 iunie 2012, prin care părțile au stabilit prețul acestuia în mărime de 3 750 000 de lei, precum și alte raporturi de colaborare existente între părțile implicate în litigiu.

Astfel, având în vedere încheierea contractului între două entități juridice care practică activitatea de antreprenariat, supusă în mod obligatoriu contabilizării, instanța de apel just a remarcat că, tranzacția translativă de proprietate asupra terenului vizat, în mod imperativ este supusă de lege reflectării contabile.

În acest sens, Colegiul mai reține și prevederile pct.4 al contractului în litigiu, unde este indicat că, prețul convenit de părți în mărime de 3 750 000 de lei, la momentul semnării contractului ar fi fost achitat integral. Respectiv, atât în contabilitatea întreprinderii care a achitat prețul contractului, cât și în contabilitatea întreprinderii care a încasat prețul, sub sancțiunea prevăzută de lege, urma a fi reflectată suma în cauză. Totodată, reieșind din normele de drept material enunțate, în coroborare cu art.118 alin.(1) CPC, care stabilește sarcina probațiunii în litigiile civile și reținând prevederile art.123 alin.(6) CPC, care impune proba faptului invocat din moment ce acesta este contestat de partea adversă, în pricină, se contestă faptul achitării integrale a prețului, iar în pofida acestui fapt, în cadrul examinării cauzei, părțile nu au prezentat anumite înscrisuri probatorii, admisibile și pertinente, în sensul art.121 - 122 CPC, care ar reflecta achitarea integrală a prețului contractului.

Mai mult, instanța de recurs relevă că, prețul contractului stabilit de părți a constituit suma de 3 750 000 de lei. Prin prezenta acțiune se solicită încasarea sumei neachitate din prețul inițial în mărime de 2 979 475, 54 de lei.

La acest capitol, corect instanța de apel a notat că, între părți, o perioadă îndelungată de timp, au existat relații de colaborare economică, în contabilitatea întreprinderilor fiind reflectate mai multe ieșiri și intrări de fonduri. De aici pornind, instanța de apel a reținut că în baza contractului de vânzare - cumpărare a terenului nr.8395 din 15 iunie 2012, a fost întocmită factura de expediție seria HA nr.2844126 din 15 iunie 2012 (vol.I, f.d.14). În factura în cauză este indicat prețul contractului în mărime de 3 750 000 de lei, însă, factura de expediție în cauză, nu confirmă mișcarea sumei din contabilitatea întreprinderii care a achitat suma în contabilitatea întreprinderii care a încasat-o.

Colegiul remarcă că, tranzacția translativă de proprietate asupra terenului vizat, în mod imperativ este supusă de lege reflectării contabile.

Totodată, Colegiul civil remarcă că, la materialele dosarului au fost prezentate acte de verificare și documente contabile care confirmă mai multe tranzacții între părți, reflectate în baza diferitor facturi fiscale și de expediție, însă, careva sume în baza facturii de expediție seria HA nr.2844126 din 15 iunie 2012, nu se regăsesc reflectate. Astfel, potrivit actului de verificare a decontărilor SRL „Rapira” cu clienții care reflectă situația financiară pentru perioada 01.01.2016 - 06.07.2016, semnat și ștampilat de ambele părți ale litigiului, s-a înregistrat la sfârșitul perioadei de gestiune datoria SRL „Rapira” în mărime de 3 036 646, 98 de lei (vol.II, f.d.32).

Mai mult, instanța de recurs reține că, potrivit actului de verificare a decontărilor între întreprinderi la situația din 31 decembrie 2013, s-a stabilit că, la data de 15.06.2012, a fost înregistrată în contul SRL „Diuran” datoria SRL „Rapira” față de prima în mărime de 3 750 000 de lei, iar la sfârșitul anului 2012, în urma achitărilor reciproce care au avut loc, datoria SRL „Rapira” față de SRL „Diuran” constituia suma de 1 008 944 de lei (vol.I, f.d.177 - 178). Actul de verificare nominalizat, reflectă decontările reciproce între SRL „Diuran” și SRL „Rapira” care au avut loc în cadrul procesului de colaborare între întreprinderi, printre care se regăsește reflectat și contractul de vânzare - cumpărare a terenului nr.8395 din 15 iunie 2012, însă, datoria de la sfârșitul perioadei de gestiune nu denotă suma achitată concret în baza contractului în litigiu, individual de alte plăți.

Astfel, conform actelor de verificare al decontărilor între părțile litigiului, semnate și stampilate de ambele părți, s-a stabilit că, la data de 31.12.2013 datoria SRL „Rapira” față de SRL „Diuran” constituia suma de 3 019 541, 67 de lei (vol.I, f.d.180), iar la data de 31.12.2014 suma de 3 448 511,7 lei (vol.I, f.d.179).

La acest capitol, Colegiul consideră important de remarcat faptul că, din documentele contabile administrate în cadrul examinării cauzei, care confirmă situația financiară a SRL „Diuran” pe perioada 2012 - 2016, s-a stabilit existența relațiilor de colaborare între părți, manifestate prin decontări reciproce în baza diferitor documente primare, la finele fiecărui an contabil s-a stabilit existența datoriei SRL „Rapira” față de SRL „Diuran”, însă, Rapoartele financiare și actele de verificare prezentate, nu confirmă stingerea datoriei rezultate din contractul de vânzare - cumpărare a terenului nr.8395 din 15 iunie 2012. Or, datoria existentă la

momentul depunerii acțiunii, rezultă de la un an la altul încă din data de 15 iunie 2012 (vol.II, f.d.9-31).

Prin urmare, Colegiul reține că, din ansamblul probelor administrate în cadrul examinării cauzei, s-a stabilit înregistrarea în contabilitatea întreprinderilor a tranzacției de vânzare a terenului în baza contractului de vânzare - cumpărare a terenului nr.8395 din 15 iunie 2012, transmis în baza facturii de expediție seria HA nr.2844126 din 15 iunie 2012 și s-a înregistrat datoria SRL „Rapira” față de SRL „Diuran” în mărimea prețului convenit, existența decontărilor reciproce între părți rezultate din activitatea de colaborare de-a lungul timpului.

Acest fapt condiționează stabilirea pentru situația existentă la data depunerii acțiunii a unei datorii totale a SRL „Rapira” față de SRL „Diuran” în mărime de 2 979 475, 54 de lei, însă, înscrisurile contabile prezentate, nu confirmă stingerea totală a datoriei. Astfel încât, conform actului de verificare reciprocă între părți din 26 august 2016 pentru perioada 01.01.2016 - 06.07.2016, la această dată, datoria SRL „Rapira” față de SRL „Diuran”, care includea și prețul contractului în litigiu neachitat constituia suma de 3 036 646, 98 de lei (vol.II, f.d.32).

Colegiul mai consideră important de remarcat faptul că, instanța de apel just a constatat că între părțile din litigiu au existat relații de colaborare, iar SRL „Diuran” a confirmat pe parcursul judecării cauzei existența datoriei SRL „Rapira”, deși ultima a invocat achitarea integrală a prețului contractului în litigiu, nu a prezentat instanței careva documente contabile, care ar dovedi transferul sumei contractului pe contul SRL „Diuran”.

În contextul celor stabilite în cadrul examinării cauzei, s-a confirmat formarea inițială a datoriei pe contractul în litigiu, decontările reciproce dintre întreprinderi și datoriile rezultate consecutiv dintr-o perioadă de gestiune în alta care includ și datoria pe contractul în cauză, SRL „Rapira” nu a demonstrat cu probe admisibile, pertinente și concludente achitarea integrală a prețului contractului, or, pretenția SRL „Diuran” privind încasarea datoriei de la SRL „Rapira” își găsește suportul de fapt și de drept, și prin urmare temeinic și legal a fost admisă de instanțele de judecată ierarhic inferioare.

La acest capitol, argumentul recurentului precum că prețul contractului a fost achitat în numerar, făcând referire la recipisa prezentată în cadrul examinării cauzei în instanța de apel, datată cu 12 iunie 2012, motiv din care nu s-a păstrat în contabilitatea întreprinderii SRL „Rapira” anumite documente contabile care ar demonstra achitarea sumei pe contractul în litigiu, Colegiul îl respinge ca fiind neîntemeiat, deoarece, recipisa în cauză nu confirmă că achitățile au fost efectuate între părțile din litigiu, persoane juridice, aceasta a fost semnată de către Buzenco Alexei, ca persoană fizică, nu conține cel puțin ștampila întreprinderii care ar confirma participarea lui Buzenco Alexei în raportul juridic în baza recipisei din numele persoanei juridice SRL „Diuran” și nu confirmă trecerea sumei de la o parte a contractului la alta. Or, prevederile Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, interzice întreprinderilor să efectueze decontări în numerar în sumă de depășește cumulativ quantumul de 100 000 de lei. Anume, din acest motiv, recipisa invocată nu poate servi drept dovadă de primire a banilor de către intimat, așa cum parte a raportului juridic litigios este SRL „Diuran” și nu Buzenco Alexei, în calitate de persoană fizică.

De asemenea, nu poate fi reținut argumentul recurentului precum că, prezenta acțiune a fost depusă cu omiterea termenului de prescripție, deoarece art. 277 Codul civil prevede exhaustiv temeiurile care întrerup cursul prescripției extinctive. La caz, din relațiile de colaborare între părți, o perioadă îndelungată au avut loc mai multe operațiuni economice, iar decontările între părți, nu au avut loc individualizat pentru fiecare operațiune în parte, la finele fiecărei perioade de gestiune fiind stabilită datoria, astfel încât, la semnarea fiecărui act de verificare a decontărilor reciproce, recurentul confirma existența datoriei la acel moment, care de fiecare dată includea și datoria pe contractul în litigiu. Prin urmare, prin semnarea actului de verificare din 31 decembrie 2014, cât și actului de verificare pentru perioada 01.01.2016 - 06.07.2016, recurentul a recunoscut existența datoriei în mărime de 3 036 646, 98 de lei (, vol. I, f.f. 179, vol.II, f.d.32).

Sunt neîntemeiate și nu pot fi reținute nici argumentele recurentului invocate pe marginea facturii fiscale nr.0525178 din 26.12.2012 în sumă totală de 1 008 944 de lei, deoarece, litigiul dedus judecătii constă în încasarea sumei datorate din contractul de vânzare - cumpărare a terenului nr.8395 din 15 iunie 2012, iar în cadrul examinării cauzei s-a demonstrat reflectarea prețului contractului în debitul SRL „Diuran” corespunzător SRL „Rapira” nu a prezentat anumite documente contabile care ar confirma achitarea integrală a prețului contractului în cauză.

Conform art.602 alin.(1), (2) Codul civil, în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă. Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

Conform art.619 alin.(1), (2) Codul civil, obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus. În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

Colegiul mai reține că, în cauză s-a confirmat indubitabil neexecutarea corespunzătoare a obligației de plată de către SRL „Rapira” către SRL „Diuran”. Astfel încât, reieșind din sensul legislației civile și principiile generale de drept, instanța de recurs consideră că instanța de apel just a stabilit că, reclamantul/intimat urmează a fi despăgubit pentru neexecutarea admisă de recurentul/pârît a obligației pecuniare, în mărimea dobânzii legale de întârziere prevăzută de lege, calculată până la data examinării cauzei în instanța de fond în mărime de 380 148, 42 de lei (vol.I, f.d. 170 - 171). Or, în cadrul examinării cauzei, recurentul/pârît nu a demonstrat anumite circumstanțe care ar dovedi că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă și ar exclude obligația sa de despăgubire, pentru neexecutarea admisă.

În circumstanțele expuse, Colegiul conchide că instanța de apel reieșind din situația de fapt stabilită și conform normelor de drept menționate supra just a conchis că prima instanță corect a ajuns la concluzia de încasare de la SRL „Rapira” în beneficiul SRL „Diuran” a datoriei în sumă de 2979475,54 de lei, a

dobânzii de întârziere în sumă de 380148,42 de lei și a cheltuielilor de judecată pentru achitarea taxei de stat în mărime de 18805 lei.

În conformitate cu art.372 alin.(3) CPC, în apel nu se poate schimba calitatea procedurală a părților, temeiul sau obiectul acțiunii și nici nu pot fi înaintate noi pretenții. Se pot cere însă dobânzi, rate, venituri ajunse la termen și orice alte despăgubiri apărute după emiterea hotărârii în primă instanță, se poate solicita o compensație legală.

În temeiul normei date, instanța de apel just a conchis că, dreptul creditorului raportului juridic litigios la despăgubire după emiterea hotărârii instanței de fond este expres stabilit de lege, pe baza aceluiași principii care stabilesc obligația debitorului de despăgubire pentru neexecutare corespunzătoare.

Totodată, instanța de apel aplicând prevederile art.82, 90 lit. i), 96 alin. (1) și (1¹) CPC, art. 63 alin. (5) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002 a concluzionat că suma încasată de prima instanță cu titlu de cheltuieli de asistență juridică este exagerată, angajarea reprezentantului la examinarea prezentei cauze în mărimea cheltuielilor de 36 542,90 de lei nu a fost probată, și prin urmare această sumă întemeiată a fost micșorată până la 8000 de lei.

Analizând întregul material probator administrat în cauză, prin prisma criticilor invocate de către recurent, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția instanței de apel întemeiată și legală.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia instanței de apel este întemeiată și legală, iar argumentele invocate de către recurent sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Societatea cu răspundere limitată „Rapira”.

Se menține decizia din 23 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu răspundere limitată „Diuran” împotriva Societății cu răspundere limitată „Rapira” cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Galina Stratulat

Nicolae Craiu

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru